

Näringsdepartementet
Rättssekretariatet
Epost:
n.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:
linn.hamstad@regeringskansliet.se

Datum: 2020.06.02

Diarienummer: N2020/01529/RS

Utkast till lagrådsremiss; förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd (N2020/01529/RS)

SveMin (Föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige) är den nationella branschföreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Antalet medlemsföretag uppgår till ett drygt 40-tal. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet, varav gruvorna huvudsakligen är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen.

Inledning

SveMin välkomnar regeringens förslag till förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd enligt minerallagen och tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att undersökningstillstånd som har förlängts genom att det visats att det finns synnerliga skäl för förlängning, och som är giltiga den 1 juli 2020, ska gälla i ytterligare ett år från den dag då giltighetstiden annars skulle ha löpt ut.

Genom förslaget begränsas förlängningen av giltighetstiden till att enbart avse tillstånd som är i slutskedet av den maximala giltighetstiden för ett undersökningstillstånd. Skälet till denna begränsning är att man bedömer att möjligheterna till förlängning på grund av effekterna av covid-19 är goda för undersökningstillstånd som inte är i slutfasen av den maximala giltighetstiden.

Svemins inställning

SveMin är i huvudsak mycket positiv till förslaget men anser att förlängningen bör gälla alla giltiga undersökningstillstånd. Skälen utvecklas nedan.

Sverige som gruvnation

Metaller och mineral är oumbärliga i samhället. Både för vårt i nuvarande sätt att leva och sen långt tillbaka i tiden har människan använt metaller för att förbättra sin levnadsstandard. Sverige har en lång och framgångsrik historia som gruvnation och gruvnäringen har under lång tid bidragit till att bygga Sveriges välbefinnande genom sysselsättning, teknikutveckling, skatteintäkter, exportintäkter och genom att förse annan industri med metallråvara. Syftet med minerallagen är att stimulera och möjliggöra effektiv undersökning och bearbetning av landets mineralförekomster.

Vårt att notera är att gruvverksamheten i Sverige tar upp en bråkdel av landets yta. År 2019 uppgick den aktiva markanvändningen (bearbetningskoncessioner och markanvisad mark för aktiva gruvor) till ca 23 474 hektar. Det kan till exempel jämföras med arealen skyddad natur, som enligt

Naturvårdsverkets siffror uppgår till ca 14,5% av Sveriges landyta. Med samma beräkningsgrund upptar gruvverksamheten ca 0,06%. På liten yta skapas stora värden i samhället.

Allmänt om prospektering

Undersökningsarbete (prospektering) är en avgörande förutsättning för en hållbar och bärkraftig gruvnäring. Som regeringen noterar är det kostsamt och tidskrävande att bedriva prospektering. Utförandet av fältarbeten styrs dessutom ofta av säsongsbetingade faktorer som till exempel att ta hänsyn till naturförhållandena eller till renskötsel i området, vilket i praktiken innebär att arbetena bara kan utföras under mycket begränsad tid på året. Detta gäller för alla undersökningstillstånd, oavsett om de har förlängts eller inte.

På samma sätt gör sig de omständigheter som covid-19 innebär, med risk för förlängda handläggningstider hos länsstyrelser och Bergsstaten och osäker tillgång till kapital för fortsatt arbete, gällande för alla undersökningstillstånd. Inte bara de som har förlängts en eller två gånger.

Möjlighet till förlängning av undersökningstillstånd som inte omfattas av förslaget

SveMin anser, till skillnad från regeringen, att det på intet sätt är givet att spridningen av covid-19 skulle bedömas vara ett godtagbart skäl för förlängning av undersökningstillstånd. Enligt förarbetena till 2 kap. 6 § minerallagen, dvs. möjligheten att beviljas en första förlängning om maximalt tre år, kan visserligen omständigheter som prospektören inte råder över kunna motivera förlängning av undersökningstillståndet om de har förorsakat arbetenas utförande (prop. 1988/89:92, sid. 93). Samtidigt är det oklart vilken grad av kausalitet för det aktuella undersökningstillståndet som kommer att krävas för att omständigheterna till följd av covid-19 ska anses vara skäl för förlängning. Pandemin är en ny och okänd situation för såväl företag som beslutsfattare.

Vid ansökan om ytterligare förlängning måste sökanden visa att det föreligger särskilda eller synnerliga skäl (2 kap. 7 § minerallagen). I förarbetena till bestämmelsen räknas inte omständigheter som prospektören inte råder över specifikt upp som skäl att förlänga undersökningstillståndet. I förarbetena anges att det kan handla om tvist om inmutningsrättens bestånd eller omfattning, långvarig arbetsinställelse, naturkatastrof eller därmed jämförligt hinder, eller att det är fråga om komplicerade geologiska förhållandena eller andra särskilda naturförhållanden som gör att undersökningsarbetena inte har kunnat slutföras inom avsedd tid (prop. 1974:32 sid. 155 samt prop. 1997/98:47 sid. 10–11 och 22–23).

SveMin befarar att Bergsstatens bedömning skulle kunna bli att förlängning med hänsyn till covid-19 bara kan medges om sökanden kan visa att spridningen av covid-19 haft konkret påverkan på möjligheten att utföra arbetena, exempelvis till följd av sjukdom hos fältpersonal eller liknande. Det är oklart om förlängning skulle godtas även med hänsyn tagen till mer indirekta effekter, som exempelvis osäker tillgång till kapital. Det är precis den typen av ovisshet som prospekteringsföretagen behöver avlastas från genom att alla undersökningstillstånd förlängs ett år. Regeringen bör därför ändra sitt förslag till att omfatta alla giltiga undersökningstillstånd.

Påtaglig administrativ börda

Innan prospektering kan utföras måste prospektören ägna en hel del tid och resurser åt administrativa förberedelser. Det handlar inte bara om att förstå geologin i området och planera arbetena. Prospektören måste också skaffa kunskap om natur- och kulturmiljön (vilket kan aktualisera vissa skyddsbestämmelser eller innebära särskilda villkor för utförandet) och även sätta sig in i annan markanvändning i området för att, med hänsyn tagen till allt detta, planera för hur och när undersökningsarbetena skulle kunna utföras. Innan undersökningarna kan påbörjas måste prospektören, utöver att ha ett giltigt undersökningstillstånd, även ha en godkänd (eller fastställd) arbetsplan som ska ha kommunicerats med alla berörda mark- och sakägare. Ofta krävs också terrängkörningsdispens samt att de planerade arbetena har anmälts till länsstyrelsen för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Sammanfattningsvis krävs det alltså vanligen omfattande administration innan arbetena kan påbörjas. Därtill kommer eventuella villkor av myndigheter eller överenskommelser med

mark- och sakägare om att arbetena bara får utföras under viss tid på året. Dessa yttre parametrar gör att det redan utan covid-19 kan vara osäkert om giltighetstiden för ett undersökningstillstånd är tillräcklig för att kunna utföra ändamålsenliga och omgivningsanpassade undersökningsarbeten.

Effekterna av covid-19 slår brett och under oviss tid framåt

Ovanpå denna ovisshet och administration har vi nu en pandemi som ställer stora delar av samhället på prov under oviss tid framåt. Det finns ingen som kan säga när samhället kommer att börja fungera som vanligt igen. Många prospekteringsföretag tvingas nu avvakta fältarbete i oviss väntan på att effekterna av pandemin klingar av. Mycket talar för att hela fältsäsongen år 2020 kan vara förlorad. Sannolikt påverkas även vintersäsongen 2020/21 och effekterna kanske kvarstår även senare under nästa år. Att då begränsa förlängningen till att enbart gälla undersökningstillstånd som har förlängts två gånger vore olyckligt ur flera perspektiv, bland annat:

- Förslaget gör skillnad mellan olika undersökningstillstånd beroende på hur länge de varit giltiga, trots att denna skillnad inte på något sätt kan hänföras till rådande pandemi.
- Om inte alla giltiga undersökningstillstånd förlängs kommer många innehavare av undersökningstillstånd (och även berörda myndigheter) att behöva lägga avsevärda resurser på att ansöka om förlängning av tillstånden till följd av den påverkan som covid-19 innebär för hela samhället. Dessa resurser hade bolagen annars kunnat använda till att utföra undersökningsarbeten.
- Det finns en stor risk att hittills nedlagda resurser hos prospekteringsbolag går förlorade om undersökningstillstånd som inte omfattas av förslaget inte förlängs, antingen på grund av avslag av Bergsstaten eller på grund av att det saknas vilja eller möjlighet hos bolagen att lägga på ännu mer resurser på tillståndsadministration istället för på undersökningsarbete.
- Genom att inte stötta prospekteringsföretagen riskerar Sveriges anseende som gruvnation att påverkas negativt. Detta i en tid när behovet av metaller, inte minst för att klara klimatomställningen av energiproduktion, transporter och energilagring, bedöms vara större än någonsin och där Sverige skulle kunna bidra med hållbart producerade metaller.

Sammanfattande synpunkter

Sammantaget anser Svemin att regeringens initiativ är lovvärt och välkommet. Däremot anser Svemin att det inte finns skäl att göra skillnad på vilka undersökningstillstånd som ska omfattas av förlängningen.

En allmän förlängning bedöms inte medföra några praktiska konsekvenser för berörda markägare. På samma sätt som för undersökningstillstånd som är på sluttampen i giltighetstid, lär en allmän förlängning på ett år inte öka det sammanlagda antalet arbetsdagar i fält. En allmän förlängning lär inte heller orsaka någon ekonomisk eller administrativ börda för Bergsstaten eller länsstyrelsen. Tvärtom.

Regeringen konstaterar att de föreslagna ändringarna reducerar risken för kapitalförstöring till följd av uteblivna möjligheter att bedriva undersökning inom utsatt tid. Svemin instämmer i detta men menar att risken för kapitalförstöring skulle reduceras ytterligare genom att alla befintliga undersökningstillstånd förlängs i ett år. Det saknas övertygande skäl till att förslaget inte ska omfatta alla gällande undersökningstillstånd.

Stockholm, datum som ovan.

Maria Sunér Fleming

VD Svemin

Kerstin Brinnen

Branschjurist Svemin